

Heltai Nándor

Tóth Lászlónak is köszönhető, hogy Kecskemét szívébe fogadta Kodály Zoltánt

Kecskemét Kodály Zoltán születésének 125. évfordulóján elismeréssel adózhat mindazoknak, akiknek köszönhető, hogy a zeneszerző kecskemétiségét némi késéssel tudatosító szülőváros példamutatóan hozzájárult a Tanár Úr életművének kiteljesedéséhez, előbb a Győr és a főváros kivételével az egész országot megelőző gyermekkori hangversenyek, majd a Városi Dalárda ősbemutatói, a múlt század ötvenes éveitől az ének-zenei iskola országos példamutatása révén. Nagyrabecsülés illeti a Tanár Úr halála után örökségével továbbéltető felelősséggel sáfárkodó tanácsot, majd önkormányzatot, a nemcsak szakmai körökben határainkon túl is elismert tanfolyamokat, nemzetközi szemináriumokat, fesztiválokat szervező Kodály Intézetet, a népzenei találkozók rendezőit, a kiadványok gondosait, a honukban magukat a legjobbak közé fejlesztő népzenei együtteseket, ifjúsági és felnőtt kórusokat.

Az új évezredben sem változtatná meg Féja Géza, több mint három évtizede, a kiválóan sikerült V. Népzenei Találkozó után kialakított véleményét, amelyben szembeállította Kecskemétet a nagy szülőtteikről csupán szóvirágokkal díszített emlékezésedekkel, koszorúzásokkal megemlékező településekkel. Bács-Kiskun megye székhelye „a Kodály-kultusszal valóban kultúrvárosához illő magatartást tanúsít. Intézmények létesítésével váltja valóra, teszi élővé nagy szülőttjének tanításait. Kisserű helyi méretek helyett országos méretekben cselekszik. Éppen ezzel tesz tanúbizonyságot, hogy valóban várossá lett. Az igazi város ugyanis nem csupán emléket ápol, de kultúrát teremt.”

Kötetekben, tanulmányokban többen feldolgozták, leírták, hogy a zeneiskola, az énekes iskola legkiemelkedőbb vezetői (Vásárhelyi Zoltán, M. Bodon Pál, Nemesszegyhyné Szentkirályi Márta) és mások (Homoki József, Nemesszeghy Lajos) mit tettek Kodály kecskeméti hazatalalásáért, elgondolásainak érvényesítéséért, műveinek méltó megszólaltatásáért, ezáltal is honi kultúránkért.

Az említettek mindegyike nemcsak Kodály-ügyekben számíthatott Tóth László – Németh László szavaival –, a becsületesen agyafűrt tájhazafi és az általa irányított *Kecskeméti Lapok* kezdeményezőkétségére, hatékony támogatására. Ha mást nem tett volna, mint Kodály Zoltán díszpolgárrá avatásának indítványozását és elfogadtatását, akkor is kitüntetett helye lenne az évforduló emlékezések sorában. A *Psalmus Hungaricus* zeneszerzőjéhez kötődő kapcsolatainak már régóta időszerű feltárása lehetővé és kívánatossá teszi „a szívébe fogadott Kecskemét” folyamat néhány fontos mozzanatának felidézését.

Bartókot és Dohnányit már 1906. szeptember 6-án zseniként emlegette Szent-Gály Gyula zeneiskolai igazgató a *Kecskeméti Lapok*ban. Bartók 1908 májusában minisztériumi megbízásból részt vett a zeneiskola lehetőségeinek, teljesítményeinek felmérésében.

Az Allegro barbarót először itt bemutató zeneszerzőt már 1913 februárjában „rokonérző közönség” fogadta.

Vásárhelyi 1919 áprilisában, a Tóth László által szervezett első munkás hangversenyen Bach és Beethoven egy-egy műve mellett Dohnányi-kompozíciót is játszott.

Juhász Gyula Kodály Zoltánról és „a magyar kultúra szent ügyéről”

Kodály Zoltán neve csak 1923. december 14-én, az Észtsországba távozó fiatal művésztanár, Vásárhelyi Zoltán búcsúhangversenyének műsorát ismertető címes hírben jelent meg először. Eszerint a zongorakísérő és önállóan is fellépő Villecz Mihály „az Európa szerte nagy feltűnést keltő Kodály-féle népdalokból is bemutat pár darabot”.

Négy nap múlva mint értékemőre, mint nagy tekintélyre hivatkoztak a főiskolai tanár-ra. „Vásárhelyi az Európa-hírű Kodály tanítványa volt, mestere igen nagyra becsüli és csüttörtöki hangversenyén egy olyan saját szerzeményű switjét (helyesen: szvit, H. N.) is bemutatja, amelyről mestere igen elismerően nyilatkozott.”

Azért is sajnálatos a szülőváros és nagy fia késlekedő egymásra találása, mert Balázs Bélának és Juhász Gyulának köszönhetően a nem túl távoli Szegeden csaknem két évtizeddel előbb fölismerték törekvéseinek korszakos jelentőségét. A Tisza-parti városban felnőtt fiatalember hívta meg 1905 tavaszán a nála két évvel idősebb Eötvös kollégiumi szobatársát baráti látogatásra.

Környékbeli csatangolásaik közben Kodály néhány népdalt is följegyzett, megismerkedett Juhász Gyulával, aki a zeneszerző nevét másfél év múltán, az alsóvárosi búcsúról írt, a *Délmagyarország* 1906. augusztus 5-i, cserepéldányként a kecskeméti szerkesztőségekbe megküldött számában olvasható riportjában Bartókéval együtt felragyogtatta. A szegedi költő ugyanis elszomorodva tapasztalta, hogy „Búsul a ló, nagy a feje” kabarés bárgyúságok már a havi boldogasszony alsóvárosi ünnepi vigasságán is divatoznak. Szükségesnek érezte meggyőződése kinyilvánítását „A néplélek igazi virágai lassankint elhervadnak, kipusztulnak és helyükben bőven terem a dudva, a gyom.

Hát még a csinált virágok, a pesti népdalok. Itt az ideje, tudással, és művészettel egy bokrétába gyűjteni a puszták és faluk igazi virágait.

Bartók Béla, a jeles magyar zeneszerző és Kodály Zoltán, a kitűnő zeneíró akarják ezt a szép munkát fölállalni. A magyar kultúra szent ügye ez.”

Kodály-mű is jóval előbb hangzott el Szegeden, mint a zeneszerző szülővárosában. 1907. március 10-én, a városi zeneiskola női kara énekelt pódiumon először igazi magyar népdalt: a Magyar népdalok 1906-os gyűjteményéből a Kodály által feldolgozott 11. számú *Vetekedik vala háromféle virág* kezdetűt. Bartók Béla 1921. november 26-án három Kodály-darabot mutatott be a Tisza Szállóban tartott hangversenyén.

A Psalmust Zürichben ünneplik, Kecskeméten hírét sem hallották

Még inkább elsomorító, hogy előbb hivatkoztak Bécsben, Párizsban, Londonban, Szombathelyen, Győrben és sok-sok városban a *Psalmus Hungaricus*ra, mint szövegírója és zeneszerzője szülővárosában, noha budapesti ősbemutatója napján Nyúl-Tóth Pál kultúr tanácsos részt vett Buda, Óbuda és Pest egyesítésének ötvenedik évfordulóját ünneplő, Horthy Miklós jelenlétében tartott díszközgyűlésen.

Nem tudható, hogy elment-e az esti, három magyar szerző erre az alkalomra írt művét bemutató, a Vigadóban rendezett díszhangversenyre. A meghívó ismeretében feltűnhetett (feltűnhetett volna) a tanácsnoknak, hogy a jubileumi koncerten elhangzó zoltár szövegírójának már csak neve alapján is köze lehet a városhoz. Orosz László szerint az itt dicséretesen korán jelentkező helyi irodalmi tudatnak köszönhetően a *Psalmus Hungaricus* révén világhírűvé vált zoltárfordítót már a XIX. század harmadik évtizedében a város jelesei között tartották számon. A helyi irodalmi hagyományok felmérését és megismertetését először megkísérlő Nagy István, Kecskeméten működő református kollégiumi rektorprofesszor, a *Tudományos Gyűjtemény* 1823. évfolyamának VI. kötetében *Szabados Kecskemét Városában született vagy lakott íróknak nevei és tudva lévő munkái* című dolgozatában Kecskeméti Vég Mihályt is méltatta.

1923 novemberében sokan találkozhattak a rónák fővárosában Kecskeméti Vég Mihály és Kodály Zoltán nevével, mert a budapesti újságokból naponta legalább ezer példány került kecskeméti előfizetőkhöz vagy újságárusokhoz. A fővárosi időszaki kiadványok – egyetlen fanyalgó hangot kivéve – mind lelkesen írtak az *Ötvenötödik zoltár* bemutatásáról.

A híros városi időszaki kiadványok közül csak a Kecskeméti Közlöny emlékezett meg Budapest ünnepéről. A helyi közéletben még nem ültek el az őszirózsás forradalom, a proletárdiktatúra és az ellenforradalom által felkavart szenvedélyek, az országos hatóságok csak egy héttel a Psalmus bemutatása előtt állították le a Héjjas-különítmény elleni vizsgálatot. A színmagyar Kecskemétet a magyarság szívének tekintő, a fajvédő törekvéseket támogató, tulajdonosa révén is igen befolyásos, viszonylag nagy példányszámú *Kecskeméti Közlönynek* ezekben az években minden gyanús volt, ami a forradalmakat ránk ömlesztő Budapestről jött. „*Büszkék voltunk rá – írták a főváros egyesítésének évfordulójáról tudósító rövid cikkben –, amikor még igazán az ország szíve volt, amikor még igazán a nemzeti eszme központja volt. Csak az utóbbi tíz esztendőben fészkelte be magát az a bűnös közszellem, mely megtagadta a múltat és a nemzeti tradíciókat.*”

Ha még egy évtizedet engedélyez a sors a helyi és országos ügyekben naprakész Kada Eleknek, bizonyára megérdeklődte volna, hogy az a bizonyos zeneszerző Kodály Zoltán nem fia-e annak a nála egy esztendővel fiatalabb Kodály Frigyesnek, aki vele egy időben járt a kecskeméti Piarista Gimnáziumba. Mivel később mind a ketten a vasútnál dolgoztak, Kada Endre orvos fia és számadó tisztként az akkoriban Cegléden állomásozó vasas (vértés) lovasságnál szolgáló, Brünmben született Kodal Ferdinand és Hell Magdolna fia vélhető találkozásaikkor felelevenítették diákkori ismeretségüket. Frigyes volt a jobb tanuló. 1865/66-os tanév végi bizonyítványában csupa jó jegy bizonyította, hogy kiválóan megfelelt a harmadik osztály követelményeinek! Viselkedés: dicséretes, figyelem: feszült, szorgalom: ernyedetlen. Hittanból, német nyelvből, történelemből, természetrajzból kitűnő, latin nyelvből, magyarból, mennyiségtanból, természetrajzból jelest kapott. A lehetséges öt melléktantárgyból a zenét és a rajzot választotta, az előbbiből kitűnőre, az utóbbiból elégségesre értékelték tudását, szorgalmát.

Mivel Kada Elek is egyike volt a középiskolában zenét tanuló 35 diáknak, együtt szerepeltek az iskolai ünnepélyen.

A Zeneművészeti Főiskola hallgatójaként Vásárhelyi sem tudhatott arról, hogy földijét tisztelheti Kodályban, mert akkor hangversenye beharangozásakor erre nyilván fölhívta volna a figyelmet.

A *Nyugatot* rendszeresen olvasó Tóth Lászlót bizonyára föllelkesítette Tóth Aladárnak a folyóiratban megjelent, a Psalmust babérozó tanulmánya: „*Kodály összefoglaló, kultúrát magába ölelő költészete szinte csodával határos, egészen egyedülálló jelenség a mai széthullott, útját vesztett Európában*”, de a saktudományáról és irodalmi vonzalmairól ismert

fiatalember sem ebből, sem más beszámolókból nem tudhatott a zeneszerző kecskeméti kötődéseiről.

Ha mégis, akkor is hallgatnia kellett, mert tanácsköztársasági, nagyrészt kulturális szerepvállalása miatt még tilalmi listán lévén, nem ujjonghatott volna föl egy új csodálatos magyar tehetség fölragyogásakor, mint két évvel később „a mának hálátlan talajából kinövő” József Attilát a magyar vidéken másodikként méltató cikkével.

Kodály, Tóth László, Ady, Debussy és a népdal

Ma már tudjuk, hogy Kodály és Tóth László sok mindenben egyformán gondolkodtak a világról, egyformán hittek a művészet emberformáló hatalmában. Mindkettőjüket egy életre elgyűrűzte Ady Endre költészete, mindketten keresték a nemzeti és európai értékek közös nevezőjét, csodálták a századok lelkét őrző népdalokat.

Kodály Zoltán kora ifjúságától ráérezett Ady Endre költészetének korszakos jelentőségére. 1925-ben megjelent *Magyar zene* című tanulmányában nyelvünk ősi rétegeinek a felfedezéséért csodálta új időknek új dalmokát: „Nekünk támadt egy új költőnk, Ady, aki a maga nyelvét a régi magyar nyelvből alakította ki csodálatosan”. Élete delén a zeneszerző, zenetudós összegyűjtött írásaihoz Ady Endre-sorokat választott mottónak.

Ugyanígy Tóth László számára is életút-befolyásoló poéta volt a „vér és arany” költője. A Katona József Gimnázium 400 éves fennállására kiadott évkönyvben közölt visszaemlékezéseiben azért is dicsérte a közéletben szerepet vállaló osztályfőnökét, Garzó Bélát, mert „tudta, hogy rajongok Adyért, s a felsőbb osztályokban mindig szentelt néhány percet Ady egy-egy újabb kötetének, s a körülötte dúló harcoknak ismeretelésére. Bátran és meggyőzően méltatta nagy jelentőségét”. Ifjú hírlapíróként már 1914. február 17-én, a Leányegyesület irodalmi estjét méltató tudósításában dicsérte a maga is ifjú költő Székely János, „a legnagyobb” Ady Endre korfordító jelentőségét kiemelő előadását. Tóth László szerint „már öt éve a Katona József Körben is kellett volna beszélni róla”. Egyetértett vele Sisa Miklós jogakadémista, a Galilei Kör későbbi elnöke. Az összejövétel végén a fiatalok „*Ady tűzével, Szép Ernő kedvességével járták a táncot*”.

Zenei ízlésének Kodályéhoz hasonló irányultságát is osztályfőnökének köszönhette. Említett visszaemlékezése szerint „*Garzó Béla a muzsikában is a haladást képviselte. Tőle hallottam először Debussy nevét, ösztönzésére lettem tagja az ifjúsági zenekarnak, mint gordonkás.*”

Kodály élete végén, 1965-ben, is büszkén hivatkozott a párizsi *Phonothèque Nationale*-ban adott nyilatkozatában arra, hogy – 1906-ban – ő hozta az első Debussy-kottákat Magyarországra.

A szép iránti olthatatlan vágya, vagy – valószínűbb – Bartók és Kodály hatása keltette föl Tóth László érdeklődését a nép ajkán fennmaradt dallamok iránt? A városi börtönből 1921-ben írta hűgának: „Sok népdalt gyűjtök itt bent, majd legközelebb, ha csak tudok, leírok néhányat. A hegedűm be van ágyazva, csak éjszaka pöngethetem.”

1934-ben, a Kecskeméti bokréta bemutatkozását köszöntő beszédében hangsúlyozta: „*nemzeti missziót teljesít a Paulini Béla által megteremtett és talajból fakadó szépségével megejtő Gyöngyösbokréta [...] népünk századok viharain átmentett művészeté.*”

Kodály 1937-ben, a *Magyarság néprajza* kötet számára írt tanulmányában foglalta össze legátfogóbban a népzene jelentőségét. „*Egészséges nemzet életének annyira szerves része, hogy ott látjuk mindenütt: Jelen van a művészetben, a közoktatásban, a társadalmi élet megnyilvánulásaiban.*”

A város számba vette értékeit

A kecskeméti vezetők 1926-tól megkezdheték az értékálló, jó árfolyamú pengő kibocsátásával ismét ígéretessé, a város hitelkötelezettségei miatt szükségessé vált gyümölcs-export növelése feltételeinek megteremtését. Mindenekelőtt bizonyítani kellett, hogy nem számíthatnak Kecskemét népére politikai szélsőségek, annál inkább a nemzeti irányú, európai látókörű művészek, tudósok, művészeti irányzatok, mert csak így feleltethető a vörös terror és Orgovány. Tisztában voltak a széles háttérű – ahogyan ma mondják – város-marketing kiépítésének, a homokvilág értékei iránt a figyelmet felkeltő nagyszabású kezdeményezéseknek szükségességével.

Számba vették a világ elé tárható értékeit: a színtiszta magyar, szorgalmas, a homokot kertté szelídítő lakosságot, a barackot. 1926-ban ezért rendezték meg a Magyar Gyümölcs Napját – melyen Móricz Zsigmond egy életre megkedvelte az őt okosan tájékoztató és közvetve lelkes cikkekre buzdító „cvikkeres, magas” újságíró, Tóth Lászlót. Számba vették a Vásárhelyi hazahívásával megerősített zeneiskolát, és megszervezték a zeneiskolai igazgatók második országos találkoztóját, lehetővé tették nagyszerű művészek meghívását.

Segítették Tóth Lászlót az országcsonkítás után honunkban első nagyszabású nemzetközi sportverseny, a világ legjobb sakkozójának zömét idecsábító sakkturna megrendezésében.

Ezért hívták meg a kormányzót tanyai iskolák, majd évek múltán a református tanítóképző épületének avatására.

Míndehhez megtalálták a legalkalmasabb, legaktívabb embereket, akik közül többen szerepet vállaltak a Bartók, Kodály, illetve Németh László, Sárközi György és mások nevével jelzett, a kulturális szférán túlmutató reformok kecskeméti népszerűsítésében.

Elsősorban az akkor már szervező- és kapcsolatteremtő készségét, értékfőgékonyágát nyomdai vezetőként is bizonyító Tóth Lászlónak és Homoki József szerkesztőnek köszönhető, hogy a *Kecskeméti Lapok* országosan azóta is egyedülálló igényességgel segítette az új magyar zenei irányzat kecskeméti megismerését és megkedvelését, készítette föl olvasóit a Kodály-, Bartók-ősbemutatók élményeire.

A *Kecskeméti Lapok* számára munkás ünnepet jelentett Kodály valamennyi hazalátogatása. Az újság a maga módján elősegítette a Bartók- és Kodály-ősbemutatók kedvező közönségfogadtatását.

Kodály külföldi sikereinek nimbuszával is magyarázható, hogy 1928-tól számon tartották a Tanár úr fontosabb közszerepléseit, látványos ünnepléseit.

Voltak a magyar vidéken olvasmányosabb, nagyobb példányszámú, tartalmasabb újságok, mint a Tóth Lászlóhoz leginkább köthető időszakban a *Kecskeméti Lapok*, de a nemzeti sorskérdésekre érzékenyebb, a legfontosabb helyi ügyeket hitelesebben megjelenítő, a világpolitikai fordulatokra érzékenyebb alig-alig.

1926. január 10-én, nem sokkal megjelenése után ismertették Molnár Antal *Az új zene* című könyvét. A szerző (Tóth László?) kiemelte: a könyv nem elszigetelt jelenségként ismerteti a zeneszerzői életműveket, hanem összefüggősegeket és különbözőségeket keresve. Bartókot Schönberggel, Sztravinszkijt, Kodályt, Hindemith-tel, Honeggerrel tárgyalja.

A *Psalmus Hungaricus* zeneszerzőjének kecskeméti kötődéseiről a csak helyi lapokat olvasók – a megalapítását tekintve legelső *Kecskeméti Lapok* 1928. január 10-i számából értesülhettek.

„Kodály Zoltán, a magyar muzsika világszerte ismert reprezentánsa, akinek Kecskemét a szülővárosa. S ha ritkán is emlegetjük Kodályt, mint városunk szülöttét, Kodály annál büszkébb szü-

lővárosára. Hatalmas alkotását, a *Psalmus Hungaricus*-t karácsonykor 200 tagú ének és 120 tagú zenekar adta elő New Yorkban frenetikus hatás mellett. A közönség, mely egy-egy jegyért 50 dollárt adott, elragadtatással ünnepelte Kodály alkotásában a magyar motívumokat.

[...] A koncert műsorát ismertető ízléses füzetben benne van Budapest és Kecskemét fényképe... [...] Minderről az amerikai lapok igen részletesen írtak. Milyen nagyszerű, milyen értékes propaganda! Milyen fenséges ünneplése a magyar zenének, a világhódító magyar tehetségnek."

A hazai zenei élet kiválóságainak egész sora – köztük Kerényi György, Szabolcsi Bence, Tóth Aladár – méltatta zeneszerzői, népzene kutatói munkásságának jelentőségét, a zenei megújulás szükségességét. A zeneszerző szülővárosában, sőt vidéken, tudtommal, Kodály-tanulmányt is a *Kecskeméti Lapok* közölt először: 1929 novemberében négy folytatásban publikálták a Tanár Úr *Gyermekkarok* című, a *Zenei Szemle* 1929/I. számában megjelent írását.

Tóth László Bartókot méltatta, a *Kecskeméti Lapok*ban 1929. március 31-én megjelent írásban egyik legfőbb érvként Kodályra hivatkozott:

„Bartók pihenést nem ismerő zsenijének utolsó alkotásai, a III. és IV. vonósnégyese beethoveni magaslatokra értek föl. Utóbbinak zárótétele, mint az első vonósnégyesének is, Kodály szerint az élethez való visszatérést jelenti. Bartók művészete kiteljesedett, boldog harmóniát zeng.”

Kodály életművének első szülővárosi ismertetésére, és egyben az értetlenek meggyőzésére egy kis példányszámú időszak kiadvány, a *Kecskeméti Színház és Mozi* vállalkozott.

1929. január 22-i számában a hangversenyszervezéssel is foglalkozó Langermann Jenő történelmi példával bizonygatta, hogy a zseniális, szokatlan új hangzások szépségeit sokszor csak évtizedekkel később ismerték föl.

„Basiliides Mária múlt heti hangversenyén hallottunk egypár Kodály-dalt, hadd álljon ezzel kapcsolatban néhány sor lapunkban is a mesterről, aki hazánk zeneéletének egyik legnagyobb büszkesége. Csak kevesen tudják, hogy a legnagyobb élő zeneszerzők egyike itt született Kecskeméten. Nevét az egész világon ismerik. [...] Sokan különösnek, szokatlanoknak, sőt disszonánsnak tartják Kodály zenéjét, pedig a tiszta klasszikus, minden ízében megmagyarázható, tonális muzsika. Különben Chopin kortársai is azt mondták, a nagy zeneszerzőről, hogy vasfülünek kell lenni annak, aki elbírja az ő muzsikáját.”

Tiszteletteljes ajánlás

Kodály Zoltán 50. születésnapjának méltó megünnepléséért

A zeneszerző kitüntetését díszpolgári címmel indítványozó akcióról az akkor már 65. évfolyamával a vidék egyik legrégebb időszak kiadványaként számon tartott *Kecskeméti Lapok* 1932. november 23-i számában adott hírt.

A cikk elején olvasóikra hivatkoztak: örülnek annak, hogy a város megemlékezik a zeneszerző születésnapjáról, szeretnék, ha Kodályt a zene keretein túl is megünnepelelnék, és teljes egészében közölték körütekintően, erős érvekkel megfogalmazott indítványukat.

„Szabó Ambrus dr. felelős szerkesztőnk vezetésével ma délelőtt megjelent a *Kecskeméti Lapok* szerkesztőségének küldöttsége Zimay Károly polgármesternél és Fáy István főispánnál, és átnyújtotta az alábbi memorandumot.

Méltóságos Uram!

A folyó év december 16-án ünnepli városunk világhírű szülöttjének, Kodály Zoltán zeneköltőnek 50. születésnapját. A *Kecskeméti Lapok* szerkesztősége nevében, a klasszikus zene képviselőinek és művelőinek, s általában minden igaz magyar embernek a képviseletében azon tiszteletteljes

ajánlással fordulunk méltóságodhoz, hogy Kodály Zoltánnak, városunk díszpolgárává leendő megválasztása érdekében nagy szeretettel minden nemzeti értéket hűséggel megbecsülő lélekkel saját hatáskörében mindent megtenni szíveskedjék.

A Corvin-koszorús Kodály Zoltánnak, a magyar dal apostolának városunk díszpolgárává leendő megválasztása érdekében indokaink kétfélék. Relatívok és Abszolútok.

I.

Relatív indokok

Kiskunfélegyháza országos hírű íróját, Szeged város múzeumának igazgatóját, Móra Ferencet díszpolgárává választotta, a szegedi egyetem pedig tiszteletbeli doktorrá avatta.

Október hónapban ünnepelte hazánk, sőt az egész világ ötvenedik születésnapja alkalmából kiváló hazánkiát, Kálmán Imre operettszerzőt. Az egész világot bejáró művei közül csak kettőt (Tatárjárás, Obsitos) komponált magyar szövegre. Székhelyét aztán Bécsbe, az operett hazájába tette át, és itt írta német szövegre, strauszi hatások alatt itt-ott magyaros ízű többi operettjét. Kálmán Imre jubileuma a következőképpen ment végbe. Főméltóságú Kormányzó Urunk a II. osztályú érdemkereszttel tüntette ki. Családjával együtt megjelent a pesti Vigadóban tartott Kálmán hangversenyen, mely alkalommal Hubay Jenő, a Zeneművészeti Főiskola igazgatója üdvözölte a jubilánst meleg hangú beszédben.

Ezen relatív alapú indokokból már nyilvánvaló, hogy nekünk is illik méltóképpen megbecsülnünk városunk világhírű szülöttét 50-ik születése napján, azt a Kodály Zoltánt, aki a Petőfi Sándor, Liszt Ferenc, Munkácsy Mihály, Jókai Mór nivóján univerzális értékű lantosa kicsiny nemzetünknek.

II.

1932 őszén hallották füleink Koudela Gézának, a zeneművészeti főiskola pap tanárának hatalmas beszédét a kecskeméti róm. kath. egyházi énekhar zászlószentelési ünnepélyén. Beszédében megemlékezett Kodály Psalmus Hungaricusának római bemutatójáról, amelyen ő is jelen volt. Hirdette, hogy a hangverseny után az olasz zenei nagyságok körülvették, megölelték, megcsókolták őt, extázissal mondták: ez a magyar zenének szólt, melyhez képest az olasz semmi!

Megkapó és megrázó méltatása ez a zoltár csodálatos zengésének, amikor köztudomású, hogy az olasz föld a leggyönyörűbb virágoskertje az ének és muzsika művészetének.

Berlin egyik legnagyobb lapjában, a Berliner Kurierban írja Németország egyik legilletékesebb zenekritikusa Oskar Bie „Gibt uns mehr Kodály! Er und Bartók sind Gipfel der gegenwartigen Musik.“ „Adjatok nekünk több Kodályt! Ő és Bartók a mai zene csúcsát képviselik.”

A világ első operája, a milánói Scala most iktatta műsorba Kodály Zoltán Székelyfonó című operáját. Magyar zeneszerző a zenei értékelés eme legmagasabb csúcsára először jutott fel ezen eddig egyetlen esetben.

Folyó hó 20-án leplezte le a nemzet Budapesten a magyar parasztnak Nagyatádi Szabó Istvánnak szobrát. Gömbös Gyula miniszterelnök a szobor talapzatáról mindenki által hallható hangon kiáltotta bele a mikrofonba. Vigyázatok a magyar parasztra!

Szent István királyunk pár évtized alatt hozta át őseinket a keresztény hitre. Kemény politika volt, de a nemzet politikai életét mentő. A rovások (naiv eposzunk – a magyar Nibelunglied –) tűzre vették. Riedl Frigyes és Beöthy Zsolt szerint örök és pótolhatatlan kárára a magyar irodalomnak. A táltosok, akik a pogány Szent dalokat énekelték, az igricek, regösök, akik a hősök tetteit pengették kobzaikon, fölnégyeltettek. De mégis élt a dal a nép tízezrei ajkán.

A régi szöveg elveszett, de a régi melódia – új szöveggel – élt századról-századra istenhátamegetti, madárnemjárta zugaiban a hazának egész a XX. századig. Ekkor jött a kuplé,

a sláger, a fővárosi műdal, majd a jazz, hogy az ezer év előtti örökségből letaglózza azt, ami még megmaradt, a magyar dalt. És ekkor ez a modern táltos – Kodály Zoltán – táguló lélekkel belelélegzik az ezeréves múltba, mint a 19 agancsos szarvas az erdőrengetegbe. Nekióágott járatlan utaknak, lábát kő feltörte, ruháját tüske szaggatta, de a zenetudomány és a kritika fegyvereivel megmentette, és összegyűjtötte megmaradt ősi dalainkat. Ezeket öleli fel csodálatos szépségű zeneköltészetében, melynek abszolút értéke előtt önfeledt rajongással áll meg a művelt Nyugat.

Mindezek alapján a Psalmus Hungaricus költője, Kodály Zoltán előtt tisztelettel megállnunk annyit jelent, mint megbánni bűniünket, amit elkövettünk Rákóczi, Kossuth, Széchenyi, Tisza István, Katona József ellen, akiket értékelni csak megtisztult nemzedék képes. Boldog az ember nyilván, ki koromsötét éjjelen csillagot lát.

*Méltóságodnak őszinte tisztelettel Kecskemét 1932. november 24.
a Kecskeméti Lapok szerkesztősége*

Érződik, hogy a javaslattevők – köztük mindenekelőtt Tóth László – érveik megválogatásakor, megszövegezésekor figyelembe vették a döntésre hivatott városi vezetők politikai rokonszenveit, beszédeik, írásaik frazeológiáját.

Az akkori polgármester elutasította a javaslatot, mert „ellentételezéseként” az indítványozók nem vállalták Gömbös Gyula hasonló kitüntetésének megszavazását.

E dolgozat terjedelmi korlátok miatt nem térhet ki Kodálynak a két világháború közötti hazalátogatásaira (1930: gyerekkarainak második bemutatója, 1932: városházi köszöntés, 1934: Hírös napi ősbemutatók, 1938: az Éneklő Alföld Kodály ünnepe), a Molnár Anna 1936-os első előadására; következésképpen ezek előkészítésében, „sajtómunkájában” Tóth László és a *Kecskeméti Lapok* esetenként város- és zenetörténeti érdemű részvételére.

„A város őt díszpolgárává választaná”

Szerencse, hogy a *Kecskeméti Lapok* 1947. október másodikai számában közölte Kodály Zoltán Kecskemét első emberének, a csaknem három éve polgármester Tóth Lászlónak címzett alábbi levelét, mert az értékes dokumentumot kielejtették a városi irattárból.

Polgármester úr!

Engedje meg, hogy a Falu-Város kiállítás városában való megrendezéséért a Magyar Művészeti Tanács nevében köszönetemet fejezzem ki. A tanács azzal a szándékkal indította útnak a kiállítást, hogy a korszerű lakásépítés elveit minél szélesebb körben ismertesse és kedveltesse meg. Polgármester úr és munkatársai eredményes támogatása és lelkes munkája komoly segítséget jelentett számunkra. Polgármester úr szíves közreműködését köszönve kérem, hogy tolmácsolja köszönetünket a rendezésben részt vevő valamennyi munkatársnak is.

Kodály Zoltán elnök

Tóth László 1947 augusztusában érkezettnek látta az időt Kodály Zoltán korábban kétszer is meghíúsult díszpolgárrá választatásának.

1947. szeptember 29-én terjesztette elő javaslatát. A jegyzőkönyvben 302/1947 számon rögzített indítvány szerint a Katona József Társaság és a Magyar–Szovjet Művelődési Társaság a közeljövőben Kodály-ünnepet kíván rendezni. Ezzel kapcsolatban felmerült az a gondolat, hogy a világhírű magyar zeneszerzőnek, Kodály Zoltánnak a város közönsége kinyilvánítsa megbecsülését azáltal, hogy a város őt díszpolgárává választaná.

A th. kisgyűlés helyeselte az elgondolást.

A tervekről két hét múlva, Homoki József vezetésével, hattagú küldöttség tájékoztatta a zeneszerzőt, és kérte föl Kodályt a díszpolgársági cím elfogadására.

Decemberben szinte minden lapszám hírrrel, rövid közleménnyel foglalkozott a tervezett „Kodály-nap” előkészületeivel. 11-én ismertették a hangverseny műsorát, és beszámoltak Tóth László és Kodály Zoltán budapesti találkozásáról.

„Tóth László szerdán Budapesten felkereste Kodály Zoltánt, és megbeszélte vele a december 16-i ünnepség részleteit. A kiváló zeneszerző és megbízott vendégek már készülődnek a hangversenyre. Serényen folyik a munka a helyi énekkarokkal is. Czagány Ferenc főispán és Tóth László polgármester megjelentek a Városi Dalárda és a Polgári és Munkás Dalárda próbáján.”

Napra pontosan polgármesteri megbízatása harmadik évfordulóján személyes sikerének is érezhette Kodály Zoltán – először 15 esztendeje javasolt – díszpolgárrá avatását.

A Kodály házaspár december 16-án, délelőtt 10 órakor autón érkezett Kecskemétre. A rövid városközi köszöntés után a zeneszerző a színházba sietett, ahol már várták az összegyűlt dalosok.

A Mester megelégedett kétszeri próbával, és jókedvűen ment vissza a polgármester irodájába, közben megtelt a díszterem.

A közgyűlés jegyzőkönyve így örökítette meg a nagy eseményt:

Készült Kecskeméten a város törvényhatósági bizottságának 1947. évi december hó 16. napján megtartott rendkívüli ünnepi közgyűléséről, amelyen Czagány Ferenc főispán úr elnöklete alatt jelen vannak Tóth László polgármester, Laci Pál h. polgármester, 4 tanácsos, dr. Sándor János t. főügyész, 38 törvényhatósági bizottsági tag, 12 intézmény kiküldöttje (a jegyzőkönyv valamennyiük nevét följegyezte).

Elnök főispán úr rendkívüli közgyűlés tárgyalását 12 óra 5 perckor megnyitja. „Üdvözlöm Kodály Zoltánt. Mai díszközgyűlésünk napirendje Kodály Zoltán, a zeneművészet kimagasló egyéniségének Kecskemét thj. város díszpolgárrá választása. Üdvözlöm vidéki vendégeinket, az egyházak képviselőit, a honvédség képviselőit, üdvözlöm a hatóságok és közületek képviselőit, üdvözlöm a törvényhatósági bizottság tagjait és a sajtó képviselőit.”

Vadász Ferenc, a Magyar Kommunista Párt városi titkára, újságíró, a törvényhatósági bizottság tagja a közgyűlés elismerését tolmácsolta. Katona József és Kodály Zoltán, életútjának közös vonásait kereste, sorolta. *„A lázadó Tiborc versben leírt sorai után Kodály Zoltán szólaltatta meg zenében a magyar parasztság életét. Az ő nagy művében elevenedik meg századok feledésbe ment népi zenéje, népünk tengernyi könnyének, kevés örömeinek lelkéből fakadt, dallamokba öntözött muzsikája. [...]*

A szegény nemzet énekelt, sirató énekek, szoltárok, világi énekek szálltak szájról szájra, így őrződjék a magyarság egyik legnagyobb kincse: az igazi kultúrhagyomány, minden magasabbrendű művészet és haladás legfőbb kútforrása.”

A Magyar Tudományos Akadémia nevében dr. Voinovich Géza főtítkár szólt. A magyar munkásdal egyesületek szövetségének elnöke 400 munkásdalkör nevében üdvözölte az ünnepeltet.

Tóth László a tőle szokott lendülettel elmondott beszéddel méltatta az ünnepeltet és az esemény jelentőségét.

„Büszkék vagyunk arra az órára, amelyben felidézhetjük Kodály Frigyesnek, a zeneszerző atyjának emlékét, aki a kollégium növendékeiből quartettet szervezett, amikor 1882. december 16-án Kodály Zoltán a vasútállomás épületében megpillantotta a napvilágot, összegyülekezett a lelkes zenetársaság, s köszöntötte a család büszkeségét, a kis Zoltánt. Kevéske, már-már feledésbe merült

emlék, s Kecskemét úgy szorítja szívéhez, mint legföltettebb kincsét, eltéphetetlen kapcsolatát, bensőséges együttérzését, kiapadhatatlan szeretetét az iránt a férfi iránt, aki fél évszázad küzdelmével és munkájával forradalmárból klasszikussá lett. S lett avult zenei hagyományok felforgatójából tisztelettel és rajongással övezett nemzetnevelő.”

A díszpolgár jellemének méltatását követően azt kutatta, hogy a nemzet elnyomott, lenézett, nem ismert rétegében él mindaz az új népi energia, mely alkalmas arra, hogy a nemzet művészi génuszát évszázadokra megtermékenyítse. A volt nyomdaigazgató arról sem feledkezett meg, hogy „Kodály Zoltánnak két igen jelentős írását Kecskeméten adtuk közre. Az utat vesztett magyarság szellemi felfrissülésének, reform-törekvéseinek szolgálatában állott akkor két folyóirat, az Apolló és a Válasz. Mindkettőt magam gondoztam és reménykedtem annak az órának az eljövételében, melyben ezekre az írásokra, mint Kodály Zoltán kecskeméti kapcsolataira hivatkozhatom.”

Laczi Pál polgármester-helyettes főjegyző olvasta fel a 368/1947 számú közgyűlési határozatot, díszpolgárságot tanúsító okmányt.

A beszédekem követően nagy taps kíséretében adták át Kodály Zoltánnak a valószínűsíthetően, de nem bizonyíthatóan Tóth László által, de mindenképpen közreműködésével fogalmazott díszpolgári oklevelet.

Mi Kecskemét THJ Város polgármestere és közönsége

ezzel a levéllel adjuk emlékezetére és tudtára mindenkinek, akit illet, hogy midőn törvényes hatáskörünkben a tőlünk megkívánt gondos figyelemmel, mindenre kiterjedően eljárni igyekeznénk, áthatva lévén annak tudatától, hogy a polgári erény legfőbb dísze a közért munkálkodó, érdemes férfiak kitüntetésében és értékes szolgálataik elismerésében áll, kiváló tekintettel azokra a hasznos szolgálatokra, amelyeket

Kodály Zoltán úr

zeneszerző, magyarul és idegen nyelven a magyar dal igazát és szépségét hirdető zenei író, az Országos Magyar Művészeti Tanács, a Magyar Tudományos Akadémia, a „Liszt Ferenc” Zeneművészeti Főiskola Igazgató Tanácsának elnöke, számos hazai és külföldi kitüntetés tulajdonosa, a népi muzsikára alapozott magyar zenének vezető szelleme, aki Dávid Király LV. zoltárának, Kecskeméti Vég Mihály uram írása szerint tolmácsolt szavaival, a kecskeméti nép XVI. századbéli panaszát zengte világgá Psalmus Hungaricusában, aki ezzel is és világhíres nagysággá emelkedvén mindenkor és mindenben büszkén vallotta magát e város fiának, aki a veszendőbe indult magyar népdalt megmentette és művein keresztül az egész világ által irigyelt kincsünné tette, aki igaz magyar dalra nyitotta ifjak és öregek ajkát, feltárván a dolgozó nép szívek és lelkek mélységet átjáró érzéseinek gazdag tárházát, ezáltal a magyar műveltségnek és művészetnek minden népek előtt kelettől nyugatig, északról délig becsületet és elismerést szerzett, példájával fel nem sorolható nagyszámú tanítványát és követőjét hasonló irányú közérdekű munkásságra serkentette: most elsorolt hasznos és önzetlen munkásságának és ezek révén szerzett el nem múló érdemeinek elismeréséül, nemkülönben annak kifejezésére juttatásául, hogy örömmel tartjuk emlékezetünkben városunk legnagyobb szülöttei sorában, valamint igaz tiszteletünk nyilvánításául, annál a törvényes hatóságunknál fogva, melyet a magyar haza és nemzet, mindazonképpen városunk egyetemének közjává gyakorlunk,

Kodály Zoltán

Urat, hatvanötödik születési évfordulójának napján városunk díszpolgárává választjuk és városunk díszpolgárai sorába iktatjuk, adván és engedvén neki ennek a díszpolgári oklevelünknek erejével jogot és engedélyt, hogy mindazokat a szabadságokat és jogokat és engedményeket, melyeket városunk többi polgárai gyakorolnak, használnak és élveznek, szabadon gyakorolhassa, használhas-

sa és élvezhesse. Ennek hitelül és állandó bizonyosságául ezt az oklevelünket városunk pecsétjével megerősítve kiadtuk.

Kecskeméten, a város törvényhatósági bizottságának az 1947. év december havának 16. napján tartott díszközgyűlésből.

Laczi Pál
főjegyző

Tóth László
polgármester

Kodály a korabeli sajtótudósítások szerint meghatottan köszönte meg az elismerést.

„Otthont adnak”

Fiatal koromban bánkódtam néha azon, hogy miért nem vagyok én otthon sehol sem úgy, mint az, aki végigmegy a falun, minden kapu mögött sógor, koma int neki és minden házban rokon vagy régi kedves ismerős üdvözl. Az ilyen ember lelkében mélyebb a humuszréteg, mélyebben nyúlnak gyökerei a talajba. Az ilyenekkel összehasonlítva mindig ágrólszakadt, tengő-lengő lénynek éreztem magam, akinek nincs sehol otthona.

Szüleimnek vándorélete tette lehetetlenné, hogy Kecskeméttel kapcsolatban kialakíthassam magamban azt az érzést: függetlenül attól, hány ezerszer írtam le életemben, hogy Kecskeméten születtem. Ilyenkor valami nimbuszt fedeztem fel magamban, melynek kerestem a tartalmát, az igazi jelentőségét. Mégis, valahányszor visszakerülök ebbe a városba, elmondhatom: »Sem rokona, sem ismerőse nem vagyok senkinek.« Régen elhaltak már azok az öregurak, akik valaha nagyapám vendéglőjében kóstolgatták az akkor még nem oly híres barackpálinkát.

Azonban az ország különböző részein végzett falusi vándorlásaim közben egy másfajta otthon-érzés alakult ki bennem, ami még talán többet ért, mint a teljes beleszületés, aminek esetleg semmi egyéb következménye nincs. Ez a humuszréteg talán nem olyan egyhangú, mint az olyan, ami egy helyen való felnövekedés után alakult ki, hanem inkább hasonlít a koronázási dombhoz, amelyben az ország minden csücskéből van egy darabka. Ilyen alakult ki bennem, és ez túltett a fiatalkori bánatos hangulaton, mert egy napon ráébredtem; sokkal szorosabban tartozom az egész magyarsághoz, mint bárki a saját szülőföldjéhez.

Ez az érzés gyakorlatilag akkor érvényesült, amikor a húszas évek első felében válaszütra kerültem. Aközött kellett választanom, itt tengődöm-e ebben az országban, ahol akkor az életlehetőségek igen megszőkültek, vagy a nyugati, gazdag kultúrájú államokban keresem a boldogulást. Éppen azokban az időkben nyílt meg számomra a lehetőség, amikor a kecskeméti Vég Mihály szövegére adatott írnom a Gondviselés végtelen kegyelméből egy olyan művet, amely megnyitotta előttem az utat nyugat felé. Választanom kellett, hogy itthon kínlódom-e tovább és a budapesti Zeneakadémián próbálom-e továbbra is civilizálni, a művészet szigorú szabályaiba törni az erre nem született rendetlen és rakoncátlan tehetségeket és féltehetségeket, vagy az amszterdami Zeneakadémia régi kultúráján felnőtt nemzedékét vezetem-e a zene rejtelmeibe.

Mi döntött a választásban? Nem az itthoni rosszabb és keményebb élet, hanem az, hogy láttam a nyugati városok és országok magasabb kulturális életét, és láttam azt, hogy Kecskemétnél nem nagyobb városok olyan zenei életet tudnak teremteni, mint nálunk talán még a fővárosban sem. Ekkor megvilágosodott előttem, hogy nálunk a zenekultúra idegen importált cikk maradt, mert készen hozták be kívülről. Nem úgy alakult ki, mint külföldön, a saját gyökeréből és saját talajából, hanem mindig idegen és gyökértelen maradt. Akkor világosodott meg előttem, hogy csak ennek a népnek az adottságaiból lehet zenéjét kifejleszteni.

Ez irányította választásomat. Úgy láttam, hogy egy ilyen vállalkozásért érdemesebb küzdeni, mint külföldön nyugodtan, kényelmesen élni. Ebben az időben alakult ki bennem, hogy olyan zeneirodalmat kell teremteni, amely ennek a népnek és ennek az országnak a gyökeréből indul

ki, és ott kell kezdeni a művelést, ahol most tartanak, mert hiába írunk neki magasabb zenét, hiába írunk neki szimfóniát, nem érti meg. Ezért van, hogy ettől az időtől kezdve kevesebbet törődtem külföldi hírnevem emelésével, és olyan kisebb igényű művek alkotásával foglalkoztam, amelyekről azt éreztem, hogy itthon szükség van rájuk. Ebben nem tévedtem, mert úgy látom, csakugyan kellenek.

Ezért könnyen viseltem el azt a veszteséget, ami itthonmaradásommal ért. Teljesen közönyössé vált a külföldi siker lehetősége, mert láttam, hogy itthoni munkám termékeny.

Ezen a napon azt hiszem, hogy missziómat már-már befejeztem, és vannak elegendően, akik folytatják, ha eltűnök is. Ezért különös öröm számomra, hogy ezt a napot megérhettem. Látom, nemcsak én tartottam ezt az utat helyesnek és megküzdésre érdemesnek, hanem szülővárosom közönsége is. Az elhangzott beszédekből úgy érzem, ezt tartják ők is velem együtt a legfontosabbnak életemben. És ha most megkoronázzák életemet, otthont adnak. Ha végigmegyek Kecskemét utcáin, a kapuk mögül ismerősök és megértők tekintenek rám, akik valamit magukénak érznek abból, amit tettem. Ezért örömmel adom poraimat a kecskeméti homoknak, hogy azt termékenyítse.

(Kecskemét város közgyűlési jegyzőkönyvei, 1947. december 16.)

Az esti színházi hangversenyen az első műsorszám után köszöntötte a színpadra hívott Kodály Zoltánt Tóth László:

„A mai nap szebb volt a legszebb álmoknál. Délelőtt a kifejezhetőt mondtuk el szavakkal, most a kifejezhetetlen szólal meg s száll a dalok szárnyán a magosba.”

A polgármesternek gondja volt az ünnepelt, a városhoz illő, egyúttal a táj híres termékeit is népszerűsítő ajándékcsomag összeállítására.

Ezen a hangversenyen hangzott el először Kodály két Petőfi-kórusa: *A magyar nemzet* című vegyes kari és az *Élet nagy halál* című férfikari mű. A befejező összkart, *A magyarokhoz* című Berzsenyi-megzenésítést Kodály vezényelte.

„A lehetőségeket csak a teremteni vágyó igaz emberek keresik”

Ki gondolta akkor, hogy négy hónap múlva a politikai rendőrséggel megfélemlített vagy/és karrierista szociáldemokrata pártvezetők Rákosi Máttyás utasítására lemondásra kötelezik Tóth Lászlót.

1948. július 9-én a tagok megdöbbenve és hitetlenkedve hallgatták főtítkáruk bejelentését: a városi kultúrügyosztály felszólítására jelentenie kell Tóth László lemondását. A tagság felháborodva tiltakozott, mivel elnöküktől sem szóban, sem írásban ilyen kérés nem érkezett.

A volt polgármester számára oly kedves iparos kórusra erőszakolt pártkáder ügyvezető főtítkár az 1949. áprilisi rendkívüli választmányi ülésen jelentette be a feltehetően Tóth Lászlótól származó javaslatot: az országban harmadikként kérik Kodály Zoltán „zenei professzor” hozzájárulását nevének felvételéhez.

A tagok a javaslatot helyeselték, keserű beletörődéssel vették tudomásul a főtítkár elvtárs ama közlését, amely szerint „a régi rezsím felszámolása szükségessé teszi a kórus nevéből a polgári szó elhagyását”.

Bizonyos, a cím két pillanatnyi érdekeik szerint változtató hatalomgyakorlókra jellemző csalárdsággal el akarták távolítani Tóth Lászlót a kórus elnöki tisztségéből is.

Noha a helyi hatalom megpróbálta kirekeszteni Tóth Lászlót a közéletből, a Bartók Béla Szövetség által 1949 pünkösdjére tervezett országos dalostalálkozó központi, kecskeméti rendezvényének előkészítésébe a szövetség illetékese bevonta a nyugdíjba küldött polgármestert.

A főszervező, a Kodályt tisztelő és támogató Maród Gyula többször elismerően méltatta közreműködését. Évtizedekkel később is jó emlékeket őrzött erről a látogatásáról. „*Tóth Laci bácsi remek, jó ötleteket adott. [...] az előkészítés nagyon jó volt*”.

Nyilván a város gyümölcskultúrájának megóvását szíven viselő volt polgármester javaslatára látogatott el az ünnepekre ide utazott Kodály Zoltán a szőlőnemesítő Kocsis Pálhoz. Ennél is fontosabb, hogy az akkor elég reménytelennek látszó kecskeméti kulturális viszonyok miatt elkeseredett, az énekoktatást Békéstarhos mintájára átalakítani szándékozó Szentkirályi Mártát ő beszélte le az egri pedagógiai főiskolán számára felajánlott állás elfogadásáról. Tóth László határozott kívánságára került 1947-ben és 1949-ben a pódiumra a fiatal pedagógus „zeneóvodájának” a Tanár urat fellelkesítő, elgondolásainak realizálási lehetőségét felfedező, közvetve-közvetlenül az első ének-zenei iskola megalapításához vezető műsora.

Nincs adat arról, hogy a Tanár úr 1952-es színházi köszöntésekor találkozott-e Kodály Zoltán és Tóth László.

Tanácselnök-helyettesként, 1957-ben, a Mester születésének 75. évfordulóján rendezett kecskeméti ünnepségen üdvözölhette ismét a város díszpolgárát, aki vallomások közötti szavaiban tudatta: „*mindig kecskemétinek éreztem magam*”.

A politikai és gazdasági körülmények gyökeres változásai miatt ismét nevet és fenn tartót változtató kecskeméti kórus, a Kisipari Termelőszövetkezetek Kecskeméti Kodály Zoltán Énekkara, 1958 januárjában határozta el, hogy fennállásának hetvenedik évfordulóját országos férfikari dalostalálkozóval ünnepli meg. Az Országos Kisipari Szövetség támogatásával lehetővé vált a harmadik kecskeméti színhelyű országos kórusserleglés megszervezése. Az illetékesek helyben is, országosan is egyetértettek Kodály Zoltán felkérésével: megyei párt és tanácsi vezetőkkel együtt vállaltak védnökséget a kétnapos júliusi kórustalálkozón. A Mester igent mondott az őt ez ügyben felkereső földijeinek, köztük Tóth Lászlónak.

A látványos külsőségekkel szervezett rendezvényen a résztvevő 11 kórus közül csak a vendégként meghívott Munkásárság énekkarának műsorában nem szerepelt Kodály-vagy Bartók-mű. Legtöbbször, ötször, Kodály *Huszt* című műve hangzott el, hallható volt még Kodálytól a *Nemzeti dal*, a *Karádi nóták*, a *Jó lovas katonának*, a *Fölszállott a páva*, a *Bordal*, a *Szabadság himnusza*.

Valamennyi kórus Kodály-plakettet kapott. Imre Gábor mahagóni falpra helyezett alkotásának egyik oldalán „az ősz Mester legújabb arcképének” másolatával, a másik oldalon a *Psalms Hungaricus* első akkordjaival és a jubiláló Kodály Kórus ünnepi évszámaival.

Kecskefényen először zártak dalostalálkozót az *Internacionáléval*. A *Himnusz*, a *Szózat* hiányzott a műsortervből.

A rendezvényről csak októberben tájékoztat(hat)ta Fekete László, a KISZÖV megyei elnöke és Tóth László, az énekkar örökös elnöke Kodály Zoltánt. A zeneszerző otthonában adták át az énekkar ajándékait, köztük a valamennyi kórusnak átadott Kodály-émlékplakett díszes példányát. A Mester sokáig elbeszélgetett vendégeivel.

Bár a város díszpolgára feleségének elhunytakor semmilyen formában nem fejezte ki együttérzését a gyászolóval, a Kodály Zoltán Kórus részvétlívratot küldött, a Katona József Társaság küldöttséggel képviseltette magát a temetésen. Mindkét közösségnek Tóth László volt az elnöke.

Már betegségekkel küszködve vállalta Tóth László a 80 éves Kodály Zoltán köszöntését a zeneszerző tiszteletére rendezett színházi hangverseny bevezetéseként.

„*Drága mesterünk! Boldog és büszke ünneplő sereg! Szép napra virradt kedves barátaim.*”

Nyolcvan esztendő előtt ölelte át Kodály Zoltán bölcsőjét a szülői szeretet melegsége s zengő köszöntésül a Haydn-szerenád. Bármily színes ábrándokat, édes reménységeket ültetett is az apa és anya szívébe, a gyermek korán bontakozó talentuma, ma a legmerészebb álomnál is szebb valóságnak vagyunk örvendező részesei. Városunk szülötte felé gazdagon sugárzik a születésnap fénye a haza és a nagyvilág minden tájáról, bensőségesen és megilletődötten szülőföldjéről, lelkünk mélyéről.

Kodály Zoltán a nép századokon át megőrzött dalainak üde forrásaitól indult el, és az emberi életkorok változó tájain változatlan szenvedéllyel munkálkodott eszméinek megvalósításán. Zordon esztendőkből látta a nép tiszta arcát, mostoha sorsát, szenvedését.

A szorongás fájó érzéséből született a csodálatos zengésű zsolttár, komor színekkel, a szabadság olthatatlan szomjúságával."

1964 márciusában, Tóth László elhunytakor Kodály Zoltán és felesége táviratilag fejezte ki részvétét.

Tóth László „Kodály-ügyekben” is tartotta magát férfikora delén megfogalmazott élet-elvéhez: *„Minden kor nyújt magában teret az értelmes cselekvéshez. Csakhogy a lehetőségeket csak a teremteni vágyó igaz emberek keresik, következményeit az igaz emberek vállalják.”*